

hogy az említésre érdemesnek tartott évfordulók csaknem kizárólag ókori, vagy a XV. század eleje óta eltelt százötven évben történt eseményekkel kapcsolatosak. A középkort, mellyel szemben a XVI. század humanistái talán még a XIX. század materialistáinál is elfogultabbak voltak, jóformán megjegyzésre sem méltatja.

Az Országos Széchényi Könyvtár Chrlg. 933a jelzet alatt több évfolyamot őriz ebből a Calendariumból. Különös értéke van azonban az 1550. évi kiadásnak, melynek előzéklapján MELANCHTON sajátkezü latin költeményére bukkantam. Az aláírással is ellátott kézirat hitelességéhez semmi kétség nem fér. A betűk jellege ugyanis teljesen megegyezik MELANCHTON egyéb kézírásaival. Ez természetesen legkönynyebben a névalírással összehasonlítása alapján állapítható meg.

E kéziratot versnek azonban nemcsak mint MELANCHTON-kéziratnak van jelentősége. Maga a költemény sem volt eddig ismeretes, csupán első distichonját használta fel egy másik költeményében a szerző.*

CSÁSZÁR ZOLTÁN.

A kolozsvári „főasszonyságok“ könyvtára 100 esztendővel ezelőtt. Az *Erdélyi Híradó* 1839. december 26-án (52. sz.), a *Nemzeti Ujság* 1840. január 8-án (3. sz.) és még sok egykorú sajtótermék részletes kivonatban közölte a kolozsvári „főasszonyságok olvasótársaságának“ alapszabályát, hogy minél szélesebb körű nyilvánosság vehessen arról tudomást. — Az egykorú sajtó minden hazai kultúrmozdulást örömmel üdvözölt, a „főasszonyságok“ olvasótársaságát pedig azért is érdemesnek tartotta hosszabb cikkben kiemelni, mert kölcsönkönyvtáruk a speciális női lélek és érdeklődés kielégítését tűzte ki feladatául: „Az olvasótársaság célja, a honin kívül minden műveltebb nyelveken írt, 's tagjai ízlése szerint választandó, olly könyveket gyűjteni, mellyek által tagjainak hasznos 's gyönyörködtető időtöltést szerezzen, 's az asszonyi nem számára kívántató jobb könyvek ismeretét terjessze.“

A társaság választmánya minden arra érdemes tag előtt megnyitotta könyvtára kapuit; ilyennek nyilvánította azután mindazokat a nőolvasókat, akik évenként 10 pengő tagdíjat fizettek a közpénztárba, amelyért egyenlő jogokat élveztek. A tagdíj befizetésének megszüntetése automatikusan maga után vonta a tagság felmondását. Az ünnepeket kivéve, naponként 3—5 óráig bonyolították le a köl-

* Hasonmásban közöljük e MELANCHTON (MELANTHON) aláírású kéziratot verset, hogy azok, akik MELANCHTON kézírását és verseit ismerik, ellenőrizhessék, vajjon valóban az ő kézírása-e, tőle származik-e a vers és ismeretlen-e az?

A SZERK.

csönzést helybe és vidékre is. Helybe egy, vidékre három munkát adtak kölcsön. A kölcsönzés maximális határideje szintén a távolsággal állott arányban: helyben egy, vidéken három hónap volt a lejárat határideje. A kölcsönvett könyveket szigorú ellenőrzés mellett bocsátották útjára, a kölcsönző másnak nem adhatta tovább. Még „desiderata-nyilván-tartásuk“ is volt: „Minden tag a' társaság céljára jónak vélt munkák meghozatalára ajánlást tehet a' nagy gyűléskor, sőt egy különösen cél-szerűnek ismert munkának megvételét meg is kívánhatja, csak hogy egy részvénydíj ára meg ne haladjon, mert azon esetben, megvétessék-e vagy se? szavazás útján döntenek el.“ Az állomány gyarapodását adományszavazások elfogadása is lehetővé tette. A „nők könyvtárának“ működését a társaság választmánya által kijelölt pénztáros és könyvtáros biztosította, a könyvek az utóbbinál voltak letétben elhelyezve elég szép számmal. „Ezen intézetnek — írják az említett sajtóorgánumok — jelenleg 60 egy néhány tagjai vannak, kiknek száma naponként gyarapodik, 's már csak eddig szerzett könyveinek száma köteteket számítva felülhaladja jóval a' 700-at.“

A „főasszonyások“ könyvtárának sorsát nem kísértük nyomon; egyébként ők már annak életében gondoskodtak jövőjéről: „Ha az idő folytával valamely körülmény, vagy a' tagok többsége szavazata következtében, ezen társaság megszűnne fennállani, a' társaság addig szerzett minden könyve 's egyéb vagyona, ha addig Nemzeti könyvtár létesült, annak tulajdonává válnak; ha pedig még akkor létesülve nem leszen, szavazatok többsége által meghatározandólag, akkor Kolozsvárott fennálló 's egyik vallásbeli felekezettel is kapcsolatban nem levő nemzeti közintézetnek fog adatni.“

Befejezésül meg kell még jegyeznünk, hogy a száz esztendővel ezelőtt magyar talajban fogamzott gondolat ma sem avult el; aktualitását bizonyítja a lipcsei Városi Könyvtár (Leipziger Stadtbibliothek) kebelében működő „Versuchsfrauenbibliothek“, mely kb. tíz esztendeje kísérletezik — nőolvasóközönsége igényeinek rendszeres elméleti és gyakorlati átvizsgálása mellett — olyan könyvállomány felállításával, mely a nő sajátos szellemi és lelki alkatának megfelelő és egyúttal műveltségi színvonalát is feltétlenül emeli. SZEMZŐ PIROSKA.

Írók, szerkesztők, kiadók és nyomdák viszonya 1845-ben.
A *Nemzeti Ujság* 1845. július 27-i számának utolsó oldalán szemünkbe ötlük a következő hirdetés:

„Eladó heverő könyvnyomói sajtók Pesten. Épen egy évvel ezelőtt, s a napokban is kénytelenek valánk folytonos s szakadatlan typographiai munkásság hiánya, és a kinyomatásra qualificált munkáknak nem léte miatt összesen 5 azaz öt darab könyvnyomói préssein-